

# Moet nu ook de veldleeuwerik verdwijnen?

## Landbouw wordt gedictieerd door agrarische lobby en is uitsluitend gericht op rationalisering

Van de vogels van het boerenland is hier nog maar een fractie over. Dezelfde kaalslag begint nu in de Oost-Europese lidstaten. **Zes biologen** willen dat het weer zingt op het land.

**D**e Europese Commissie beslist dezer dagen over de hervorming van het Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB), gedurende de komende vijf jaar. Dat de inkomenssteun voor boeren sterker gekoppeld wordt aan de voortbrenging van zogenoemde 'maatschappelijke waarden', staat wel vast. De vraag is hoeveel van de miljarden euro's landbouwsteun er naar maatschappelijke waarden gaat en hoe dat geld besteed wordt.

Een maatschappelijke waarde die al minstens dertig jaar achteruit holt, is de biodiversiteit in het landelijk gebied. Was de veldleeuwerik in 1980 nog de talrijkste broedvogel op het Nederlandse platteland, sindsdien is deze gedeceimeerd en nog zeldzamer geworden dan de grutto. Nog erger is het met ortolaan en grauwe gors: de ortolaan is als broedvogel verdwenen en met de grauwe gors is bijna zover. Dertig jaar geleden klonk op het Nederlandse platteland overal het zingen van die zangvogels. Nu is het stil. De hervorming van het GLB biedt een kans deze verstilling te stoppen.

De helft van het Europese oppervlak wordt voor landbouw gebruikt. Ruim een derde van alle Europese vogelsoorten leeft op dat agrarische land. Intensivering en schaalvergroting van de landbouw heeft in West-Europa geleid tot een enorme afname van deze boerenlandvogels. Van zomertortel, kneu, ringmus, huismus, gele kwikstaart, grutto, patrijs en paapje bleef in Nederland en omliggende landen minder dan de helft over. De oorzaken daarvan liggen op het boerenland, zoals is beschreven in talrijke wetenschappelijke publicaties.

Met de toetreding van voormalige Oostbloklanden tot de EU dreigt dezelfde kaalslag ook daar toe te slaan, tenzij we in ons GLB rekening houden met agrarische natuur en de vogels van het boerenland. En dat moeten we doen,



Tekening Siegfried Woldhek

willen we de doelstelling van de Europese Unie halen om de achteruitgang van de biodiversiteit vóór het jaar 2010 te stoppen. De Europese Commissie stelde daarom in november voor geld over te hevelen van 'inkomenstoelag' naar 'duurzame plattelandsontwikkeling'.

Bijna de helft van alle Europese uitgaven gaat naar de landbouw. Dat is ruim 40 miljard euro per jaar, waarvan inkomenssteun 75 procent opslokt. Deze inkomenssteun is de eerste pijler van het landbouwbudget. De resterende

25 procent is voor 'duurzame plattelandsontwikkeling', de tweede pijler. Daaruit wordt van alles gesubsidieerd, zoals afzetbevordering, economische diversificatie en agrarisch natuurbeheer. Nederland verdeelt zijn deel van de EU-subsidies ten gunste van inkomensstoelagen: van de 1,22 miljard euro in 2006 ging slechts 6 procent naar plattelandsontwikkeling. Een tweede 'pijler' kun je dat met goed fatsoen niet noemen.

De boerenlandvogels zijn daarvoor overgeleverd aan een liberaliserende landbouwmarkt

Dat bleek afgelopen najaar, toen de Europese Commissie, vanwege krapte op de graanmarkt en stijgende graanprijzen, van de ene op de andere dag bekend maakte de verplichte braaklegging van 10 procent af te schaffen. Dat akker- en veldvogels in heel Europa baat hadden bij die braaklegging speelde bij de besluitvorming geen enkele rol.

De Europese Commissie wil dus meer geld voor plattelandsontwikkeling. Dan kan er meer beschikbaar komen voor agrarisch natuurbeheer. Het is dan ook een gemiste kans dat zowel het Euro-

parlement als het Nederlandse kabinet dit voorstel van de Europese Commissie afgewezen. Als het Europees Parlement vasthoudt aan die afwijzing, blijft de biodiversiteit in het landelijk gebied verder achteruit gaan.

De Nederlandse overheid laat nog steeds de oren hangen naar de agrarische lobby, die streeft naar zoveel mogelijk subsidie voor zo weinig mogelijk tegenprestaties. Zelfs de bestaande mogelijkheden voor het verbinden van GLB-steun aan realisering van maatschappelijke waarden worden niet benut,

zoals blijkt uit een recent advies van de Raad voor het Landelijk Gebied. Integendeel, de regering laat doodleuk weten de subsidies te willen besteden aan 'nieuwe uitdagingen', zoals risicomanagement, bio-energie en innovatie. Dergelijke invullingen hebben niets te maken met herstel van biodiversiteit, maar betekenen domweg doorgaan met een eenzijdige productievergroting voor de wereldmarkt, ten koste van landschap en natuur.

De dominante ontwikkelingsrichting in de Nederlandse landbouw blijft gericht op verdere rationalisering. Aan de horizon gloort het schrikbeeld van een zeer efficiënte, maar steriele landbouw. De drastische functiescheiding tussen winst en biodiversiteit is evenwel geen noodzaak, maar een keuze. Er zijn kansen genoeg voor moderne landbouw met behoud van biodiversiteit!

Dat moderne landbouw samen gaat met biodiversiteit blijkt in Oost-Groningen. Daar doen akkerbouwers al jarenlang aan akkerlandbeheer. Dankzij dit randenbeheer handhaven veldleeuweriken zich en namen de zeldzame grauwe kiekendieven zelfs toe van drie paar in 1990 tot maar liefst veertig in 2007.

Het bevreesd dat het rijke Europa ontwikkelingslanden maant tot natuurbehoud, maar zelf weigert een klein beetje ruimte voor plattelandsvogels over te laten. De massieve achteruitgang van de biodiversiteit van de afgelopen decennia heeft het platteland nog niet veranderd in een *Silent Spring* (het beroemde boek van Rachel Carson dat in 1962 waarschuwde tegen de pesticiden). Maar het wordt er wel steeds stiller.

De regering wil een betere wereld achterlaten dan de wereld die ze aantroef. Nu heeft ze de kans! Grijp die kans dan ook en zorg voor een landbouwbeleid dat ruimte biedt aan akkers en weilanden waarboven leeuweriken jubelen en grutto's baltsen.

Jules Bos en Jaap Schröder zijn verbonden aan Wageningen UR. Wolf Teunissen is verbonden aan SOVON. Ben Koks maakt deel uit van Werkgroep Grauwe kiekendief. Theunis Piersma is hoogleraar Dierecologie, Rijksuniversiteit Groningen. Kees van Scharenburg is beleidsmedewerker natuur, provincie Groningen.